

قانون شوراهاي حل اختلاف مصوب ۱۳۸۷/۴/۱۸

جناب آقاي دكتور محمود احمدي نژاد

رياست محترم جمهوري اسلامي ايران

عطف به نامه شماره ۲۴۱/۲۸۴۹۸ مورخ ۱۳۸۴/۵/۱۰ در اجراء اصل يكصد و بيست و سوم (۱۲۳) قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران قانون شوراهاي حل اختلاف مصوب جلسه مورخ ۱۳۸۷/۴/۱۸ كميسيون قضائي و حقوقي مجلس شوراي اسلامي مطابق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران كه با عنوان لايحه شوراهاي حل اختلاف و نهاد قاضي تحكيم به مجلس شوراي اسلامي تقديم گرديده بود، پس از موافقت مجلس با اجراء آزمايشي آن به مدت پنج سال در جلسه علني مورخ ۱۳۸۷/۲/۲۹ و تأييد شوراي محترم نگهبان، به پيوست ابلاغ مي گردد.

رئيس مجلس شوراي اسلامي - علي لاريجاني

شماره ۸۴۴۲۹ ۱۳۸۷/۴/۵

وزارت دادگستري

قانون شوراهاي حل اختلاف كه در جلسه مورخ هجدهم تيرماه يکهزار و سيصد و هشتاد و هفت كميسيون قضائي و حقوقي مجلس شوراي اسلامي طبق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران تصويب گرديده و مجلس با اجراء آزمايشي آن به مدت پنج سال در جلسه علني روز يكشنبه مورخ بيست و نهم ارديبهشت ماه يکهزار و سيصد و هشتاد و هفت موافقت و در تاريخ ۱۳۸۷/۵/۱۶ به تأييد شوراي نگهبان رسيده و طي نامه شماره ۲۰/۲۹۶۷۵ مورخ ۱۳۸۷/۵/۲۶ مجلس شوراي اسلامي واصل گرديده است، به پيوست جهت اجراء ابلاغ مي گردد.

جمهور - محمود احمدي نژاد رئيس

قانون شوراهاي حل اختلاف

مبحث اول: مقررات عمومي

ماده ۱- به منظور حل اختلاف و صلح و سازش بين اشخاص حقيقي و حقوقي غير دولتي شوراهاي حل اختلاف كه در اين قانون به اختصار شورا ناميده مي شود، تحت نظارت قوه قضائيه و با شرايط مقرر در اين قانون تشكيل مي گردد. تبصره - تعيين محدوده فعاليت جغرافيايي شورا در هر حوزه قضائي به عهده رئيس همان حوزه قضائي مي باشد.

ماده ۲- رئيس كل دادگستري استان مي تواند براي رسيدگي به امور خاص به ترتيب مقرر در اين قانون شوراهاي تخصصي تشكيل دهد.

مبحث دوم: تركيب اعضاء و چگونگي انتخاب

ماده ۳- هر شورا داراي سه نفر عضو اصلي و دو نفر عضو علي البدل است و مي تواند براي انجام وظائف خود داراي يك دفتر باشد كه مسؤول آن توسط رئيس شورا پيشنهاده و ابلاغ آن از سوي رئيس كل دادگستري استان يا معاون ذي ربط وي صادر مي شود.

ماده ۴- در هر حوزه قضائي يك يا چند نفر قاضي دادگستري كه قاضي شورا ناميده مي شوند مطابق مقررات اين قانون انجام وظيفه مي نمايند. قاضي شورا مي تواند همزمان عهده دار امور چند شورا باشد.

ماده ۵- قاضي شورا با ابلاغ رئيس قوه قضائيه از ميان قضات شاغل منصوب خواهد شد و احكام انتصاب ساير اعضاء شورا پس از احراز شرايط توسط رئيس قوه قضائيه و يا شخصي كه توسط ايشان تعيين مي گردد، صادر مي شود.

مبحث سوم: شرايط عضويت

ماده ۶- اعضاء شورا بايد متدين به دين مبين اسلام بوده و داراي شرايط زير باشند

الف - تابعيت جمهوري اسلامي ايران

ب - اعتقاد و التزام عملي به قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران و ولايت مطلقه فقيه

ج - حسن شهرت به امانت و ديانت و صحت عمل

- د - عدم اعتیاد به مواد مخدر یا روان‌گردان یا سکرآور
- ه - دارا بودن حداقل ۳۵ سال تمام
- و - دارا بودن کارت پایان خدمت وظیفه عمومی یا معافیت از خدمت
- ز - دارا بودن مدرک کارشناسی جهت اعضاء شوراهای حل اختلاف شهر
- ح - متأهل بودن
- ط - سابقه سکونت در محلشورا حداقل به مدت شش‌ماه و تداوم سکونت پس از عضویت
- ی - نداشتن سابقه محکومیت مؤثر کیفری و عدم محرومیت از حقوق اجتماعی
- تبصره ۱- برای عضویت در شورا دارندگان مدرک دانشگاهی یا حوزوی در رشته‌های حقوق قضائی یا الهیات با گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی در اولویت هستند
- تبصره ۲- برای عضویت در شوراهای مستقر در روستا، داشتن حداقل سواد خواندن و نوشتن الزامی است
- تبصره ۳- رئیس قوه قضائیه می‌تواند برای صلح و سازش در دعوی احوال شخصیه اقلیتهای دینی موضوع اصل سیزدهم (۱۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران شورای حل اختلاف خاص تشکیل دهد
- اعضاء این شورا باید متدین به دین خود باشند
- ماده ۷- قضات (به استثناء قضات شورا)، کارکنان دادگستری، وکلاء و مشاوران حقوقی و پرسنل نیروی انتظامی و اطلاعاتی تا زمانی که در سمتهای شغلی خود هستند حق عضویت در شورا را ندارند
- مبحث چهارم: صلاحیت شورا
- ماده ۸- در موارد زیر شورا با تراضی طرفین برای صلح و سازش اقدام می‌نماید
- الف - کلیه امور مدنی و حقوقی
- ب - کلیه جرائم قابل گذشت
- ج - جنبه خصوصی جرائم غیرقابل گذشت
- تبصره - در صورتی که رسیدگی شورا با درخواست یکی از طرفین صورت پذیرد و طرف دیگر تا پایان جلسه اول عدم تمایل خود را برای رسیدگی در شورا اعلام نماید شورا درخواست را بایگانی و طرفین را به مرجع صالح راهنمایی می‌نماید
- ماده ۹- شورا در موارد زیر رسیدگی و مبادرت به صدور رأی می‌نماید
- الف - در جرائم بازدارنده و اقدامات تأمینی و تربیتی و امور خلافی از قبیل تخلفات راهنمایی و رانندگی که مجازات نقدی قانونی آن حداکثر و مجموعاً تا سی میلیون (۳۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال و یا سه ماه حبس باشد
- ب - تأمین دلیل
- تبصره - شورا مجاز به صدور حکم حبس نمی‌باشد
- ماده ۱۰- دعوی زیر قابلیت طرح در شورا را حتی با توافق طرفین ندارد
- الف - اختلاف در اصل نکاح، اصل طلاق، فسخ نکاح، رجوع، نسب
- ب - اختلاف در اصل وقفیت، وصیت، تولیت
- ج - دعوی راجع به حجر و ورشکستگی
- د - دعوی راجع به اموال عمومی و دولتی
- ه - اموری که به موجب قوانین دیگر در صلاحیت مراجع اختصاصی یا مراجع قضائی غیر دادگستری می‌باشد
- ماده ۱۱ - قاضی شورا در موارد زیر با مشورت اعضاء شورای حل اختلاف رسیدگی و مبادرت به صدور رأی می‌نماید
- دعوی مالی در روستا تا بیست میلیون (۲۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال و در شهر تا پنجاه میلیون (۵۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال 1
- کلیه دعوی مربوط به تخلیه عین مستأجره به جز دعوی مربوط به سرقتی و حق کسب و پیشه 2
- صدور گواهی حصر وراثت، تحریر ترکه، مهر و موم ترکه و رفع آن 3
- ادعای اعسار از پرداخت محکوم به در صورتی که شورا نسبت به اصل دعوی رسیدگی کرده باشد 4
- ماده ۱۲- در کلیه اختلافات و دعوی خانوادگی و سایر دعوی مدنی دادگاه رسیدگی‌کننده می‌تواند با توجه به کیفیت دعوی یا اختلاف و امکان حل و فصل آن از طریق صلح و سازش فقط یک بار برای مدت حداکثر تا دو ماه موضوع

را به شوراي حل اختلاف ارجاع نمايد.

ماده ۱۳- شورا مكلف است در اجراء ماده فوق براي حل و فصل دعوي يا اختلاف و ايجاد صلح و سازش تلاش كند و نتيجه را اعم از حصول يا عدم حصول سازش در مهلت تعيين شده به مرجع قضائي ارجاع‌كننده براي تنظيم گزارش اصلاحي يا ادامه رسيدگي مستنداً اعلام نمايد.

ماده ۱۴- شورا بايد اقدامات لازم را براي حفظ اموال صغير، مجنون، شخص غير رشيد كه فاقد ولي يا قيم باشد و همچنين غايب مفقودالاثَر، ماترك متوقاي بلاوارث و اموال مجهول المالك به عمل آورد و بلافاصله مراتب را به مراجع صالح اعلام كند.

شورا حق دخل و تصرف در هيچ يك از اموال مذكور را ندارد.

ماده ۱۵- در صورت اختلاف در صلاحيت محلي شوراها به ترتيب زير اقدام مي‌شود:

الف- در مورد شوراهاي واقع در يك حوزه قضائي، حل اختلاف با شعبه اول دادگاه عمومي همان حوزه است.

ب- در مورد شوراهاي واقع در حوزه‌هاي قضائي يك شهرستان يا استان، حل اختلاف با شعبه اول دادگاه عمومي حوزه قضائي شهرستان مركز استان است.

ج- در مورد شوراهاي واقع در دو استان، حل اختلاف با شعبه اول دادگاه عمومي شهرستان مركز استاني است كه ابتداءً به صلاحيت شوراي واقع در آن استان اظهارنظر شده‌است.

ماده ۱۶- در صورت بروز اختلاف در صلاحيت شورا با ساير مراجع قضائي غيردادگستري در يك حوزه قضائي، حل اختلاف با شعبه اول دادگاه عمومي حوزه قضائي مربوط است و در حوزه‌هاي قضائي مختلف يك استان، شعبه حل اختلاف با اول دادگاه عمومي شهرستان مركز همان استان است. در صورت تحقق اختلاف شورا با مراجع قضائي واقع در حوزه دو استان، به ترتيب مقرر در بند «ج» ماده (۱۵) اين قانون عمل خواهد شد.

ماده ۱۷- در صورت بروز اختلاف در صلاحيت بين شورا و مرجع قضائي، نظر مرجع قضائي لازم‌الاتباع است.

مبحث پنجم- ترتيب رسيدگي در شورا

ماده ۱۸- رسيدگي شورا با درخواست كتبي يا شفاهي به عمل مي‌آيد. درخواست شفاهي در صورت مجلس قيد و به امضاء خواهان يا متقاضي مي‌رسد.

ماده ۱۹- درخواست رسيدگي متضمن موارد زير است

- نام و نام خانوادگي، مشخصات و نشاني طرفيت دعوای 1
- موضوع خواسته يا درخواست يا اتهام 2
- دلايل و مستندات درخواست 3

ماده ۲۰- رسيدگي قاضي شورا از حيث اصول و قواعد تابع مقررات قانون آئين دادرسي مدني و كيفري است.

تبصره ۱- اصول و قواعد حاكم بر رسيدگي شامل مقررات ناظر به صلاحيت، حق دفاع، حضور در دادرسي، رسيدگي به دلايل و مانند آن است.

تبصره ۲- مقررات ناظر به وكالت، صدور رأي، واخواهي، تجديدنظر و هزينه دادرسي، از حكم مقرر در ماده فوق مستثني و تابع اين قانون است.

ماده ۲۱- رسيدگي شورا تابع تشريفات آئين دادرسي مدني نيست.

تبصره ۱- منظور از تشريفات، رسيدگي در اين ماده مقررات ناظر به شرايط شكلي دادخواست، نحوه ابلاغ، تعيين اوقات رسيدگي، جلسه دادرسي و مانند آن است.

تبصره ۲- چنانچه خوانده با دعوت شورا در جلسه رسيدگي حاضر نشود و يا لايحه‌اي ارسال نكند و اين دعوت مطابق مقررات آئين دادرسي مدني راجع به ابلاغ نباشد، شورا مكلف است او را با ارسال اخطار به دعوت كند.

ماده ۲۲- در مواردی كه دعوي طاري يا مرتبط با دعوي اصلي از صلاحيت ذاتي شورا خارج باشد رسيدگي به هر دو دعوي در مرجع قضائي صالح به عمل مي‌آيد.

ماده ۲۳- شورا علاوه بر رسيدگي به دلايل طرفين مي‌تواند تحقيق محلي، معاينه محل، تأمين دليل را نيز با ارجاع رئيس شورا توسط يكي از اعضاء به عمل آورد.

ماده ۲۴- رسيدگي شورا در امور مدني مستلزم پرداخت سي هزار (۳۰/۰۰۰) ريال و در امور كيفري پنج هزار (۵۰۰۰) ريال به عنوان هزينه دادرسي است.

درآمد حاصل از هزینه دادرسی و موارد دیگر به خزانه واریز و صددرصد (۱۰۰٪) آن طبق بودجه سالانه به شوراهای حل اختلاف اختصاص می‌یابد تا در جهت تأمین هزینه‌های شورا صرف شود.

میثت ششم - اتخاذ تصمیم و صدور رأی

ماده ۲۵- در صورت حصول سازش میان طرفین، چنانچه موضوع در صلاحیت شورا باشد گزارش اصلاحی صادر و پس از تأیید قاضی شورا به طرفین ابلاغ می‌شود، در غیر این صورت موضوع سازش و شرایط آن به ترتیبی که واقع شده است در صورتجلسه منعکس و مراتب به مرجع قضائی صالح اعلام می‌شود.

ماده ۲۶- در صورت عدم حصول سازش، چنانچه موضوع مطابق ماده (۱۲) در صلاحیت شورا باشد قاضی شورا پس از مشورت با اعضاء شورا و أخذ نظریه کتبی آنها رأی مقتضی صادر می‌کند و در این صورت تنها نظر قاضی ملاک اخذ تصمیم و صدور رأی است. نظر اعضاء شورا و مستندات باید ثبت و در پرونده منعکس شود.

ماده ۲۷- طرفین می‌توانند شخصاً در شورا حضور یافته یا از وکیل استفاده نمایند.

ماده ۲۸- رأی صادره از سوی قاضی شورا حضوری است مگر این که محکوم علیه یا وکیل او در هیچ یک از جلسات رسیدگی با عذر موجه حاضر نشده و به طور کتبی نیز دفاع ننموده باشد و یا اخطاریه ابلاغ واقعی نشده باشد.

ماده ۲۹- محکوم علیه غایب حق دارد به رأی غیابی ظرف مهلت بیست روز از تاریخ ابلاغ واقعی، اعتراض نماید این اعتراض و خواهی نامیده می‌شود و قابل رسیدگی است.

ماده ۳۰- گزارش اصلاحی شورا قابل اعتراض نمی‌باشد و قطعی است.

ماده ۳۱- کلیه آراء صادره موضوع مواد (۹) و (۱۱) این قانون ظرف مدت بیست روز از تاریخ ابلاغ قابل تجدیدنظر خواهی می‌باشد. مرجع تجدیدنظر از آراء شورا، قاضی شورا و مرجع تجدیدنظر از آراء قاضی شورا دادگاه عمومی همان حوزه قضائی می‌باشد. چنانچه مرجع تجدیدنظر آراء صادره را نقض نماید رأساً مبادرت به صدور رأی می‌نماید.

ماده ۳۲- هرگاه در تنظیم یا نوشتن رأی سهو قلم رخ بدهد مانند از قلم افتادن کلمه‌ای یا اضافه شدن آن و یا اشتباه در محاسبه صورت گرفته باشد تا وقتی که نسبت به آراء مذکور اعتراض نشده است، قاضی شورا با درخواست ذی‌نفع رأی را تصحیح می‌کند و رأی تصحیح شده به طرفین ابلاغ خواهد شد. تسلیم رونوشت رأی اصلی بدون رأی تصحیح شده ممنوع است.

ماده ۳۳- اجراء آراء قطعی در امور مدنی به درخواست ذی‌نفع و با دستور قاضی شورا پس از صدور برگه اجراییه مطابق مقررات مربوط به اجراء احکام دادگاهها توسط واحد اجراء احکام دادگستری محل به عمل می‌آید.

ماده ۳۴- چنانچه محکوم علیه، محکوم به را پرداخت نکند و اموالی از وی به دست نیاید با تقاضای ذی‌نفع و دستور قاضی مراتب جهت اعمال قانون نحوه اجراء محکومیت‌های مالی به اجراء احکام دادگستری اعلام می‌شود.

میثت هفتم - سایر مقررات

ماده ۳۵- عضویت در شورا افتخاری است. لیکن قوه قضائیه به تناسب فعالیت و میزان همکاری قضات، اعضاء و کارکنان شورا پاداش مناسب پرداخت می‌کند.

ماده ۳۶- در صورت فوت یا استعفاء یا عزل اعضاء شورا عضو علی‌البدل با دعوت رئیس حوزه قضائی جایگزین عضو مذکور می‌شود.

ماده ۳۷- در غیاب عضو شورا با دعوت رئیس شورا عضو علی‌البدل عهده‌دار وظیفه وی خواهد شد.

ماده ۳۸- چنانچه اعضاء شورا در انجام وظایف قانونی خود مرتکب تخلف شوند و یا حضور و مشارکت مناسب در جلسات شورا نداشته باشند یا شرایط عضویت در شورا را از دست بدهند رئیس حوزه قضائی مراتب را مستنداً جهت رسیدگی به هیأت تخلفات اعضاء شورا اعلام می‌کند.

ماده ۳۹- هیأت رسیدگی‌کننده به تخلفات مرکب از نماینده‌ای از سوی دادرسی انتظامی قضات، رئیس شورای حل اختلاف استان و مسؤول حفاظت و اطلاعات دادگستری استان خواهد بود.

ماده ۴۰- اعضاء هیأت رسیدگی‌کننده با ابلاغ رئیس قوه قضائیه برای مدت سه سال منصوب می‌شوند و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

ماده ۴۱- چنانچه هیأت رسیدگی‌کننده پس از دعوت از عضو شورا و شنیدن اظهارات و دفاعیات وی فقدان یکی از شرایط عضویت یا غیبت غیرمجاز او را احراز نماید حکم به عزل وی صادر می‌کند، این حکم قطعی است.

ماده ۴۲- چنانچه قاضي شورا در انجام وظائف قانوني مربوط به شورا، مرتكب تخلف شود مراتب توسط رئيس حوزه قضائي يا هيأت موضوع ماده (۴۰) اين قانون به دادرسي انتظامي قضات اعلام مي شود تا مطابق مقررات مربوط به تخلفات و جرائم قضات رسيدگي شود.

ماده ۴۳- چنانچه اعضاء شورا در مقابل دريافت وجه يا سند پرداخت وجه يا مال يا ارائه خدمت به نفع يکي از طرفين اظهار نظر کنند، به مجازات بزه موضوع ماده (۵۸۸) قانون مجازات اسلامي مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ محکوم خواهند شد.

ماده ۴۴- چنانچه اعضاء شورا در آزمون استخدام قضات، وکالت دادگستري، مشاور حقوقي يا کارشناس رسمي دادگستري پذيرفته شوند و حداقل سه سال سابقه همکاري با شورا داشته باشند و حسن سابقه آنان به تأييد رئيس کل شوراهاي حل اختلاف استان برسد مدت کارآموزي آنان به نصف، تقليل خواهد يافت.

ماده ۴۵- پرونده هايي که تا زمان اجراء اين قانون منتهي به اتخاذ تصميم نشده باشد، با رعايت مقررات اين قانون در شوراهاي حل اختلاف رسيدگي و نسبت به آنها اتخاذ تصميم خواهد شد.

ماده ۴۶- چنانچه به اعضاء شورا در مقام انجام وظيفه و يا به مناسبت آن توهين شود، مرتكب به مجازات بزه موضوع ماده (۶۰۹) قانون مجازات اسلامي مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ محکوم خواهند شد.

ماده ۴۷- در مواردی که شورا به عنوان داور مورد توافق طرفين به دعوي و اختلافات رسيدگي مي کند رعايت مقررات مربوط به داوري مطابق قانون آئين دادرسي مدني دادگاه عمومي و انقلاب الزامي است.

ماده ۴۸- جهت تقويت و توسعه شوراهای، وزارتخانه ها و سازمانها و نهادهای دولتي و عمومي و قضائي ملزم به همکاري با اين نهاد، به ويژه تأمين و تخصيص نيروي اداري و قضائي لازم از طريق مأمور به خدمت شدن کارکنان دولت در شوراها هستند.

ماده ۴۹- دولت هر ساله بودجه موردنياز شوراها را براساس بودجه پيشنهادي قوه قضائيه در قالب رديف مستقل پيش بيني مي کند، تأمين امکانات اداري و تجهيزات و مکان و امور مالي و پشتيباني شوراهاي حل اختلاف به عهده قوه قضائيه است.

ماده ۵۰ - آئين نامه اجرائي اين قانون ظرف مدت سه ماه از تاريخ تصويب توسط وزير دادگستري تهيه و به تصويب رئيس قوه قضائيه مي رسد.

ماده ۵۱ - کليه قوانين و مقررات مغاير با اين قانون ملغي الاثر اعلام مي گردد.

قانون فوق مشتمل بر پنجاه و يك ماده و ده تبصره در جلسه مورخ هجدهم تير ماه يک هزار و سيصد و هشتاد و هفت کميسيون قضائي و حقوقي مجلس شوراي اسلامي طبق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران تصويب گرديد و پس از موافقت مجلس با اجراء آزمايشي آن به مدت پنج سال، در تاريخ ۱۳۸۷/۵/۱۶ به تأييد شوراي نگهبان رسيد.